

Espanjalainen härkäsymboli Toro de Osborne

Mainoshärkäpatsaalle annetut moninaiset merkitykset erilaisissa kulttuurisissa konteksteissa

Susanna Hurme

Kandidaatintutkielma

Kulttuurien tutkimuksen tutkinto-ohjelma

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Tammikuu 2025

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck –järjestelmällä

Kandidaatintutkielma

Kulttuurien tutkimuksen tutkinto-ohjelma

Susanna Hurme

Espanjalaisen kulttuurin monimerkityksellinen härkäsymboli Toro de Osborne

Sivumäärät: tutkielman sivumäärä 24, liitteiden sivumäärä 2

Toro de Osborne on espanjalainen mainoskuvake, joka tunnetaan suurikokoisista mustista sonnipatsaista, jotka sijaitsevat eri puolilla Espanjaa. Nämä patsaat suunnitteli Manolo Prieto vuonna 1956 Osborne-yhtiön Veterano-nimisen brandyn mainokseksi, mutta sittemmin ne ovat saaneet laajempia kulttuurisia merkityksiä. Tarkastelen tässä kulttuurien tutkimuksen alaan kuuluvassa kandidaatintutkielmassa Toro de Osborne -härän symboliikkaan liittyviä monimuotoisia merkityksiä. Pyrin selvittämään, miten mm. kulttuuriperintö, kaupallisuus, tuotteistaminen ja kansallinen identifiointuminen näyttäytyvät samaan symboliin yhdistettyinä eri asiayhteyksissä. Tutkimuskysymykseni on, millaisia merkityksiä Osbornen härkäsymboli saa, kun se siirretään kontekstista toiseen. Lisäksi tavoitteeni on selvittää, millaisia sosiaalisia todellisuuksia härkäpatsaiden kautta pyritään esittämään ja kenelle.

Tutkimusaineistoni koostuu aiemmasta tutkimuskirjallisuudesta, akateemisista- sekä populaareista verkkolehtien artikkeleista, valokuvista, mainoskuvista ja Osborne Group-yhtiön omista internetsivuista. Aineistoni analysointiin käytän kulttuurianalyysiä menetelmänä ja tarkastelen kulttuuria symbolisena järjestelmänä. Käytän metodina Pertti Alasuutarin käyttämää lähestymistapaa, jonka avulla pureudutaan objektin merkitysvälitteisyyteen ja sen kautta valaistaan niitä tulkintoja, sääntöjä ja suhteita, joita ihmiset luovat arkeensa. Tarkastelemalla yksittäistä kuriositeettia, voidaan paljastaa jotakin yhteiskuntaelämän sosiaalisesta konstruktionismista.

Tutkimukseni tekee näkyväksi sen, miten ihmiset antavat merkityksiä ja arvoja visuaalisille entiteeteille ja toisaalta käyttävät sitä omien motiiviansa mukaisesti joko vahvistamaan omaa näkökulmaansa tai heikentämään vastakkaista näkemystä. Osbornen härkä on liitetty härkätaisteluihin sen puolustamiseksi, mutta myös sen vastustamiseksi. Lisäksi sillä on vahva yhteys espanjalaisuuteen nationalistisena arvona. Kokonsa vuoksi Osbornen härkä on varsin näkyvä maamerkki ja sen vuoksi sen pintaa on luvatta käytetty useiden poliittisten, sosiaalisten ja kulttuuristen ryhmien ilmoitustauluna. Osbornen härkää on käytetty markkinoinnin ja turismin hyödykkeenä ja se on myös innoittanut taiteilijoita laaja-alaisesti. Tutkimukseni tuo suomenkielistä tietoa aiheesta ja antaa esimerkin sellaisesta monimerkityksisestä symbolista, jonka alkuperä on mainonnassa.

Avainsanat: merkitys, symboliikka, härkätaistelut, kulttuuriperintö, turismi, espanjalaisuus, kulttuuri-identiteetti, ulkomainonta, tuotteistus, sosiaaliset ristiriidat

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Osbornen härän historia	5
1.2	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	7
1.3	Aiempi tutkimus	8
1.4	Teoreettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet	9
1.4.1	Merkitykset ja symboliikka	9
1.4.2	Kulttuuri-identiteetti, kulttuuriperintö ja tuotteistus	9
1.5	Aineiston tuottaminen ja analyysimenetelmät	10
1.6	Tutkijan paikantuminen ja tutkimuseettiset kysymykset	11
2	Osbornen härkä monissa yhteyksissään	13
2.1	Toro de Osborne kansallisen identiteetin symbolina	13
2.2	Härkätaistelut ja aiempi kulttuuriperintö	16
2.3	Mainoslainsäädäntö ja kaupallisuus Osbornen härän tuotteistamisessa	19
2.4	Mikä arvo härkäpatsailla on turismille?	20
2.5	Toro de Osborne taiteen innoittajana	21
2.6	Toro de Osborne maalauslupana sosiaalisille, poliittisille ja kulttuurisille viesteille	23
3	Lopuksi	24
	Lähteet	25
	Liitteet	28
	Liite 1. Härän luuranko Espanjan lipussa	28
	Liite 2. Härkä polvillaan The Economist-lehden kannessa	28
	Liite 3. Spain ilman s-kirjainta Courier-lehden kannessa	28
	Liite 4. Katalonian aasi	29
	Liite 5. Esimerkki lisensoidusta <i>TORO</i> -merkin tuotteesta	29
	Liite 6. Toro de Osborne maalattuna Palestiinan lipun väreillä	29

1 Johdanto

Toro de Osborne, suomeksi vapaasti käännettynä Osbornen härkä, on espanjalainen mainoskuvake, joka tunnetaan suurikokoisista mustista sonnipatsaista, jotka sijaitsevat eri puolilla Espanjaa. Nämä patsaat on alun perin suunnitellut Manolo Prieto vuonna 1956 Osborne-yhtiön Veterano-nimisen brandyn mainokseksi. Vaikka ne alun perin toimivatkin vain mainoksina, niistä on tullut ikonisia symboleita espanjalaisessa kulttuurissa ja maisemassa. (Osborne-yhtiö n.d.) Nämä neljätoista metriä korkeat, mustat härkäsiluetit on asetettu näkyville paikoille tienvarsille tai kukkuloille. Ajan saatossa Osbornen härkäsymboliin on liitetty useita merkityksiä. Kulttuurisena symbolina se on laajentunut käsittämään espanjalaista kansallista identiteettiä ja kulttuurimaisemaa ainutlaatuisena maamerkinä, jota ei muualla maailmassa muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta ole.¹ Lisäksi ne on liitetty espanjalaiseen aiempaan kulttuuriperintöön, kuten härkätaisteluihin ja härkäjuoksuun. Näiden merkityksenantojen vuoksi kyseistä härkäsymbolia kohtaan on noussut myös kritiikkiä, joka liittyy sekä härkätaisteluihin säilytettävänä kulttuuriperintönä että yhtenäiseen Espanjaan identiteetin määrittäjänä. Espanjassa on useita itsenäisyyttä vaatinutta aluetta, joista tunnetuimpana voidaan pitää Kataloniaa ja sen itsenäisyystaistelua. Katalonian itsehallintoalueen voidaan nähdä vastustavan Toro de Osborne -patsaita sekä nationalistisena symbolina että eläinoikeussyistä, koska härkätaistelut kiellettiin Kataloniassa vuonna 2010. (Gustavo A ym. 2017, 819.)

Härällä on ollut symbolisia merkityksiä useissa kulttuureissa ja sen avulla on viestitty jo luolamaalausten ajoista alkaen, mutta aiheen laajuuden vuoksi en käsittele tässä työssä härkäsymboliikkaa tai sen historiallista näkökulmaa yleisesti. Tässä tutkimuksessa olen kiinnostunut nimenomaisesti Osborne-yhtiön logoksi tuotetusta härkäsymbolista osana espanjalaista kulttuuria. Tarkastelen työssäni Toro de Osborne -härän symboliikkaan liittyviä ristiriitoja ja sille annettuja monimuotoisia merkityksiä. Osbornen härkä on ainutlaatuinen siluettikuva härkäaiheisten kuvioiden joukossa, mutta kulttuurisena rakenteena se toisintaa maailmassa ennestään käytettyjä malleja siitä, miten mainoksesta tulee kulttuurista pääomaa. Se sekä tuottaa että toisintaa sosiaalista todellisuutta ja on osa sitä. Merkityksen käsite ja sosiaalisen todellisuuden merkitysvälitteisyys ovat kulttuurien tutkimukselle keskeisiä

---

¹ Japanilaiset näkivät Toro de Osbornen brändin sijasta nykytaiteen muotona ja sijoittivat yhden härkäpatsaan nykytaiteen ulkoilmanäyttelyyn Matsunoyaman kaupunkiin. Lisäksi Tanskassa Kööpenhaminassa on yksi härkä Superkilen kaupunkipuistossa ja Meksikossa niitä on teiden varsilla neljä kappaletta Espanjan tapaan. (Alamo n.d. Toro en Moto-sivusto.)

piirteitä (Alasuutari 2011, 71–74). Tarkoitukseni ei ensisijaisesti ole osallistua niihin eettisiin keskusteluihin, jotka yhdistetään Osbornen härkään esimerkiksi härkätaisteluiden eläinoikeuskysymyksissä tai kulttuuriperintönä, vaan tarkoitukseni on nostaa esiin näitä keskusteluja, jotka nousevat aineistostani. Esimerkkien kautta pyrin valottamaan sitä moninaisuutta, joka Osbornen härän käyttöön liittyy siirryttäessä kontekstista toiseen.

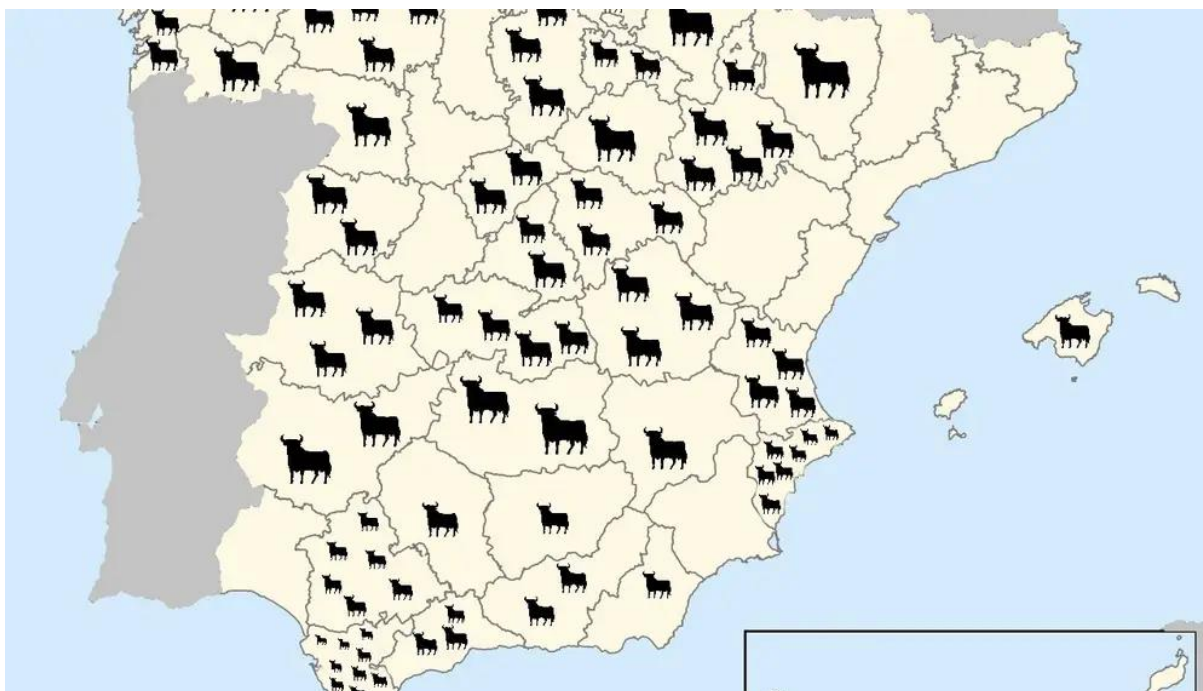
1.1 Osbornen härän historia

Ensimmäiset Osborne-yhtiön härkäpatsaat oli valmistettu puusta, ja ne olivat neljä metriä korkeita. Materiaalin vaihtuessa metalliin härät kasvoivat seitsenmetrisiksi. Kun vuonna 1962 tieliikennelaki määräsi mainokset siirrettäväksi 20 metrin päähän valtateistä, kasvoivat ne nykyiseen mittaansa, neljäntoista metriin. Vuonna 1974 uuden asetuksen myötä härät siirtyivät vielä 50 metrin päähän valtateistä, mutta niiden koko ei enää muuttunut. (Osborne-yhtiö n.d.)

Toro de Osborne-patsaat lakkasivat olemasta puhtaasti mainontaa, kun vuonna 1988 Espanjan tieliikennelain (L25/1988, 29. heinäkuuta) tiukennuttua ne olisi pitänyt poistaa valtateiltä ja niiden välittömästä läheisyydestä. Lainsäädännön näkökulmasta ne olivat mainoksia ja artikla 24.1 mukaan valtion valtateiden kaupunkiosuuksien ulkopuolella mainonta oli kielletty valtatie julkisilla alueilla näkyvissä paikoissa. Tätä lakia alettiin kuitenkin toden teolla soveltaa Osbornen härkään vasta vuonna 1994 ja Osborne-yhtiö määrättiin poistamaan härkäpatsaansa. Alkoi taistelu härkäpatsaiden säilyttämisestä, kun useat espanjalaiset kulttuurijärjestöt ja -vaikuttajat vastustivat niiden poistamista vedoten niiden arvoon kulttuurisena pääomana. Yhtiö kuitenkin päätyi poistamaan vain Veterano-tekstin härkien päältä jättäen ne kokomustiksi silueteiksi. Osborne-yhtiö sai sakot jättäessään patsaita paikoilleen, mutta sakkorangaistus kumottiin myöhemmin korkeimmassa oikeudessa vuonna 1997, sillä perusteella, että härät ovat mainontaa enää vain epäsuorasti ilman Veterano-merkin mainintaa. Sitäkin enemmän ne nähtiin osana maisemaa. Viesti, jonka tarkkailijan katsottiin Toro de Osborne -patsaista tavoittavan, oli visuaalinen kuvaus juhlasta tai vahvan eläimen kauneudesta. Härkäpatsaita ehdittiin repiä alas useita, mutta alkuperäisestä yli 200 härästä jäljellä on tänäkin päivänä 91 kappaletta. Osbornen härän merkityksestä espanjalaisille kertoo kuitenkin se, että oikeusprosessin myötä Andalucían itsehallintoalue aloitti Osbornen härän

rekisteröintiprosessin kulttuuriperintöluetteloon historialliseksi Andalucíalaiseksi muistomeriksi. (Castiñeira Palou 2006, 6–7.)

Tänä päivänäkin Osbornen härkäpatsaita on eniten juuri Andalucíassa ja Cadizin maakunnassa, etelä-Espanjassa (Masoliver 2020). Kuvassa 1 on Espanjan karttaan merkittynä musta härkäsiluetti jokaista olemassa olevaa Toro de Osborne-patsasta kohden niiden sijainnin mukaan. Katalonian alueella koillis-Espanjassa Toro de Osborne -patsaita ei ole, kuten kuvasta on havaittavissa.

Kuva 1. Toro de Osborne-härkäpatsaiden sijainnit Espanjan kartalla. Kuva: La Razón.

Härkäsiluetin käyttöoikeuksista on myös tehty eriäviä tulkintoja. Kun Toro de Osborne -patsaat määritellään taiteeksi ja osaksi maisemaa ja sillä viestitään espanjalaisesta kansallisesta identiteetistä, on tehty myös sellaisia päätelmiä, että ne olisivat menettäneet brändinä oikeudellisen rikossuojan. Näin ei kuitenkaan ole, vaan Toro de Osborne -härkäsiluetti ilman mainostekstiäkin nauttii edelleen rikoslain tavaramerkeille antamaa suojaa (Castiñeira Palou 2006, 7–8). Härkäpatsaat ovat kuitenkin jatkaneet elämäänsä muotoutuen erilaisiksi myytäviksi tuotteiksi mukeista magneetteihin. Osborne-yhtiö loi vuonna 2009 TORO-tuotemerkin vähentääkseen brändinsä väärinkäyttöä luovuttaen lisenssinhaltijoille oikeuden käyttää härkäkuvaketta, kuitenkin niin, että se itse säilyttää tekijänoikeudet virallisiin tuotteisiin (García del Pueyo & Gómez 2017, 79). Matkailualalla turisteille suunnatuissa tuotteissa käydään kuitenkin jatkuvaa köydenvetoa sen suhteen, mikä musta

härkä on Osbornen härkä, mikä taas kuvaa muuta härkiin liittyvää espanjalaisuutta ja kulttuuriperintöä.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Härkäsymboli on Espanjassa saanut paljon tilaa maisemassa, markkinoinnissa, turismissa, talouskeskustelussa ja eläinoikeuskeskustelussa vain muutamia mainitakseni. Tarkastelenkin tässä kandidaatintutkielmassani Toro de Osborne -härän symboliikkaan liittyviä monimuotoisia merkityksiä. Pyrin selvittämään, miten mm. kulttuuriperintö, kaupallisuus, tuotteistaminen ja kansallinen identifioituminen näyttäytyvät samaan symboliin yhdistettyinä eri asiayhteyksissä.

Tutkimuskysymykseni on,

1. millaisia merkityksiä Osbornen härkäsymboli saa, kun se siirretään kontekstista toiseen? Lisäksi tavoitteeni on selvittää,
2. millaisia sosiaalisia todellisuuksia härkäpatsaiden kautta pyritään esittämään ja kenelle?

Tarkastellessani Osbornen härkäpatsaita en ainoastaan tarkastele niitä niiden ensisijaisen funktion kautta eli sen kautta, millainen käyttöarvo niillä on ihmisille. Yksinkertaistaen voisi ajatella, että isokokoinen patsas rinteessä tai tienvarressa toimittaisi ainoastaan somisteen virkaa ja olisi siten vain osa maisemaa. Sitäkin ne toki ovat, mutta ajateltuna osaksi maisemaa, ne jäävät helposti taustalle tai toisarvoisiksi, eivätkä siten saa juurikaan huomiota. Ympäröivä maisemakin kuitenkin vaikuttaa ihmisten ajatteluun. Tarkoitukseni ei siis ole arvioida härkäpatsaiden maisemointiarvoa, vaan niille annettuja merkityksiä ja symboliikkaa, joka niiden taakse kätkeytyy. Olen kiinnostunut siitä, millaisena viestinvälittäjänä ne toimivat ja miten niiden avulla pyritään luomaan sosiaalisia todellisuksia. Toivon voivani myös selvittää, kuka pyrkii hyödyntämään härkäpatsaiden saamaa huomiota olemalla aktiivinen toimija ja kenelle sanoma suunnataan eli kenen toimintaan tai ajatteluun pyritään vaikuttamaan. Arvioidessani näitä viestejä, huomioni kiinnittyy myös siihen, ovatko Toro de Osborne -patsaille annetut merkitykset keskenään ristiriidassa vai voivatko ne olla rinnakkaisia.

1.3 Aiempi tutkimus

Osbornen härkää on tutkittu eri näkökulmista melko paljon muun muassa antropologian, visuaalisen viestinnän, markkinoinnin, oikeustieteen, kirjallisuustieteiden ja sosiologian alalla. La Gaceta hispánica de Madrid on akateeminen verkkolehti, joka on julkaissut aiheesta opinnäytteen kirjallisuuden ja kulttuurin alalta vuonna 2004, nimellä ”*La Corrida del Toro de Osborne: Análisis Semiótico de un Logo que define España.*” (Husko, 2004). Kyseessä on semioottinen analyysi Toro de Osbornen logon merkityksestä Espanjassa. M. Teresa Casiñeira Palou (2006) on kirjoittanut artikkelin oikeustieteellisestä näkökulmasta Toro de Osbornen nimen ja brändin käytöstä nimellä ”*El denominado de Toro De Osborne*”. Stanley Brandes (2009) on kirjoittanut antropologian alalta artikkelin ”*Torophiles and Torophobes: The Politics of Bulls and Bullfights in Contemporary Spain*” härkäkuvakkeen liittämisestä härkätaistelukeskusteluun Espanjassa. Samasta aiheesta, mutta hieman eri näkökulmasta kirjoittivat myös Maria Gustavo A, Beatriz Mazas, Francisco J. Zarza ja Genaro C Miranda de la Lama (2017) artikkelissaan ”*Animal Welfare, National Identity and Social Change: Attitudes and Opinions of Spanish Citizens Towards Bullfighting*”, joka sijoittuu ympäristöeettisen tieteen alalle. Taustaa härkätaistelun liittämisestä espanjalaiseen identiteettiin tarjoaa antropologi Carrie B. Douglass (1997) teoksessaan ”*Bulls, Bullfighting and Spanish Identities*”. Douglass avaa aiheen historiaa ja kuvailee omaa tutkimustaan aiheesta 1990-luvun Espanjassa. Vuonna 2017 talouden näkökulmaa Toro de Osbornesta toi esiin José Luis García Pueyo ja Carmen Gómez (2017) artikkelissaan ”*El toro de Osborne: Un icono renombrado*” korostaen brändin maineikkautta ja tunnettuuden kasvua Espanjassa. María Morán (2013) on käsitellyt härkäsymbolin ja espanjalaisuuden yhdistämistä kuvien kautta taiteentutkimuksen julkaisussaan ”*Toro flaco... La imagen del toro como símbolo de la crisis de España en los medios internacionales*”, jossa hän erityisesti keskittyy Espanjan lipun ja härkäsymbolin yhdistämiseen median julkaisuissa.

Käytän kutakin näistä aineistoni havainnoinnin tukena sen teeman yhteydessä, mitä kulloinkin käsittelen aineiston käsittely- ja analyysiluvuissa. Koska tavoitteeni on tuottaa mahdollisimman kattava kuva aineistostani työn laajuuden puitteissa, koen myös aiheeseen perehtymisen laajemmalti ja useasta näkökulmasta tärkeäksi. Huomionarvoista kuitenkin on, että Osbornen härkää koskevaa tutkimusta on tehty eniten espanjaksi ja jonkin verran englanniksi, mutta suomen kielistä tutkimusta aiheesta ei ole tehty. Tutkielmani korjaa tätä vajetta ja tuo kokoavan ja uudenlaisen näkökulman aiemman tutkimuksen rinnalle.

1.4 Teoreettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet

1.4.1 Merkitykset ja symboliikka

Keskeisimpänä käsitteenä tässä työssä ovat symboliikka ja sen kautta muodostuvat merkitykset. Merkityksen käsitteen tietoteoreettisena ulottuvuutena tarkoitan lähestymistapaa, jollaista Pertti Alasuutari (2011) kuvailee *Laadullinen tutkimus 2.0*- teoksessaan merkityksen merkityksenä. Hänen mukaansa kulttuurintutkimukselle on mahdollista kiinnittää huomio jonkin objektin erityiseen symboliikkaan ja sitä kautta päästä tutkimaan arjesta poikkeavia, moraalisesti ladattuja tai kiistanalaisia asioita. Kyse on metodista, jonka avulla pureudutaan objektin merkitysvälitteisyyteen ja sen kautta valaistaan niitä tulkintoja, sääntöjä ja suhteita, joita ihmiset luovat arkeensa. Yksittäistä kuriositeettia tutkimalla voidaan paljastaa jotakin yhteiskuntaelämän merkitysvälitteisyydestä ja sosiaalisesta konstruktionismista. (Alasuutari 2011, 58–60.) Kulttuurisia jäsenyksiä voidaan tarkastella sekä rakenteiden että toimijoiden näkökulmasta etenkin, kun ne muuttuvat ja sen myötä uusintavat yhteiskunnallisia malleja (Alasuutari 2011, 72). Hieman samankaltainen lähestymistapa tarkastella merkityksiä on semioottinen näkökulma.² Kulttuurisemiotiikan avulla pyritään ymmärtämään muun muassa kulttuurisen identiteetin muodostumista, mainontaa ja median luomia mielikuvia, jotka ovat omassakin aineistossani keskeisessä roolissa.

1.4.2 Kulttuuri-identiteetti, kulttuuriperintö ja tuotteistus

Muita keskeisiä käsitteitä tutkimuksessani ovat kulttuuri-identiteetti, kulttuuriperintö ja tuotteistaminen. Kotimaisten kielten keskuksen kielitoimiston sanakirja määrittelee kulttuuri-identiteetin tunteena kuulumisesta johonkin etniseen tai kulttuuriseen ryhmään ja sitoutuneisuutena sen arvoihin. (Kielitoimiston sanakirja 2024a). Tätä aihetta käsittelen luvussa 2.1. Kielitoimiston sanakirja määrittelee kulttuuriperinnön ihmisen toiminnan vaikutuksesta syntyneeksi henkiseksi tai aineelliseksi perinnöksi. (Kielitoimiston sanakirja 2024b). Aineistossani Osbornen härkä liitetään aineelliseen kulttuuriperintöön sen materiaalisen olemuksen kautta ja henkiseen kulttuuriperintöön tapakulttuurin kautta. Näiden

---

² Semiotiikka on tieteenala, joka tutkii merkkejä ja niiden merkityksiä ja on lähtöisin kielentutkimuksesta. Nykysemiotiikka on lähtökohtiaan laaja-alaisempaa ja jakautuu kahteen pääluokkaan; teoreettiseen ja empiiriseen semiotiikkaan. Kulttuurien tutkimuksen näkökulmasta käyttökelpoisempi on empiirinen semiotiikka ja sen erityisalana kulttuurisemiotiikka. Se on kiinnostunut kulttuurin merkitysrakenteista ja niiden välisistä suhteista. (Veivo ja Huttunen 1999, 18–21.)

lisäksi Osbornen härkä on ihmisen toiminnan kautta muokannut maisemaa. Tästä kerron tarkemmin luvussa 2.2. Tuotteistuksella tarkoitetaan tässä työssä sitä, kun jokin hyödyke kehitetään markkinoitavaksi tuotteeksi. (Kielitoimiston sankirja 2024c). Osbornen härkä on tässä se hyödyke, jota on taloudellisesti hyödynnetty. Tätä aihetta avaam tarkemmin luvuissa 2.3 ja 2.4.

1.5 Aineiston tuottaminen ja analyysimenetelmät

Koostan tutkimusaineistoni aiemmasta tutkimuskirjallisuudesta, akateemisista sekä populaareista verkkolehtien artikkeleista, valokuvista, mainoskuvista ja Osborne Group-yhtiön omista internetsivuista. Näistä primääriaineistoa ovat Osborne Group-yhtiön oma kerronta mustan härkätunnuksen luomisesta ja historiasta, mukaan lukien esittely museosta, joka brändin ympärille on perustettu, mainoskuvat sekä keskustelu, jonka tunnus on nostattanut mediassa. Myös median tuottamat karikatyyrit ja härkäsymbolista muunnellut kuvat kuuluvat tähän aineistoon, kuten myös turisteille suunnatut tuotteet, joissa mustan härän siluettia hyödynnetään. Kulttuurientutkijan näkökulmasta on kiinnostavaa havainnoida, millaisia näkökulmia verkkolehdet ja -julkaisut nostavat esiin ja mistä suunnasta ne aihetta lähestyvät. Näin ne osallistuvat Osbornen härän merkityksellistämiseen. Niitä tarkasteltaessa tutkijana huomioni ei kiinnity niinkään ihmiseen, joka julkaisun takana on, vaan siihen, millaisia käsityksiä julkaisulla pyritään tuottamaan tai millaiset arvot ohjaavat kirjoittajan ilmaisua. Media rakentaakin kohteestaan representaatioita, jolloin voidaan myös tarkastella median tuottamia hierarkioita ja asetelmia kriittisesti (Vakimo 2010, 105). Aineiston tuottamisessa ja rajaamisessa pyrin esittelemään mahdollisimman monipuolisesti sitä, missä yhteyksissä Osbornen härkä esiintyy julkisessa keskustelussa ja millaisiin käyttötarkoituksiin sitä hyödynnetään.

Tutkimuskirjallisuutta hyödynnän sekundaarina aineistona tukemaan havaintojani.

Tutkimusympäristöni on fyysisesti etäällä tutkittavan ilmiön sijainnista, mutta sen säilyessä jokseenkin muuttumattomana, sitä pystyy tarkastelemaan, tulkitsemaan ja analysoimaan myös fyysisen etäisyyden päästä. Luen tutkimusympäristökseeni kuitenkin myös vuorovaikutuksen aineistoni kanssa, joka sekin julkisena aineistona säilyy saavutettavissa tarpeellisen ajan.

Aineistoni analysointiin hyödynnän kulttuurianalyysiä menetelmänä ja tarkastelen kulttuuria symbolisena järjestelmänä, jota voi tarkastella laajemmassa kontekstissa. Pohjan symboliselle antropologialle loi Clifford Geertz (1973) painottaen ”tiheää kuvausta” (thick description)

kulttuurianalyysissä. Geertzille kulttuurit ovat merkitysten verkkoja ja kulttuurin ymmärtämisessä on kyse merkitysten viitekehyksistä, joissa pyritään ymmärtämään ja kuvailemaan asioiden todellista merkitystä annetussa kulttuurissa. (Dadze-Arthur 2017, 9–12.) En kuitenkaan pyri kuvaamaan aineistoani Geertzin tavoin pikkutarkasti jokaista yksityiskohtaa myöden, koska kuvaan useampaa kuin yhtä sosiaalista kontekstia, jossa Osbornen härkä näyttäytyy. Geertzin teoriasta johdettu nykypäivän laadullinen tutkimus huomioi myös vaatimuksen itsereflektioon analyysissä ja aineiston tulkinnassa, ja on huomattavasti väljempi. Aineistoni analysoinnissa keskityn havainnoimaan kulttuurianalyysin keinoin, miten eri toimijat kuvailevat härkäsymbolia, kenelle viesti on suunnattu ja millaisia yhteyksiä sille luodaan. Vertaan eri asiayhteyksiä keskenään, mikäli vastakkaisuuksia löytyy. Analysoin myös härkäsymbolin käytöstä kieltäytymistä, sillä sekä symbolin hyödyntäminen että siitä aktiivinen kieltäytyminen kertovat symbolille annetuista merkityksistä.

1.6 Tutkijan paikantuminen ja tutkimuseettiset kysymykset

Espanjan kulttuuriin ilmiöihin kiinnityn tutkijana uteliaisuuden kautta itselleni vierasta kieltä ja kulttuuria kohtaan. Olen tutustunut espanjalaiseen kulttuuriin opiskelemalla espanjan kieltä Suomessa muutaman vuoden ajan ja olen matkustanut Espanjaan kolmesti, vierailen viidessä eri maakunnassa. Matkustaessani Espanjassa olen törmännyt jokaisella kerralla Toro Negro (musta härkä) -tuotteisiin, joita minulle, turistille, on kohdennetusti tarjottu. Myös valokuvan ottaminen valtavasta mustasta härkäpatsaasta on tuntunut kuuluvan asiaan, koska ne ovat huomiota herättävän kokoisia maamerkkejä. En kuitenkaan aiemmin tiennyt, miksi kukkulan laella seisoo jättimäinen härkä ja ensimmäisen nähdessäni kuvittelin sen olevan ainoa laatuaan. Patsaan ainutkertaisuus kuitenkin särkyi mielikuvissani, kun kerroin siitä eräällä matkalla mukana olleelle isälleni, joka kertoi, että hän oli Espanjan rannikkoa pitkin ajaessaan nähnyt samoja patsaita jo kaksi. Se sai minut pohtimaan, montako niitä kaiken kaikkiaan on, ja jos ne eivät edusta tiettyä paikkaa tai kaupunkia, mitä ne edustavat?

Tarkastelen Osbornen härkään liittyvää ilmiötä ulkopiiiristä käsin, koska en ole espanjalaisen kulttuurin edustaja. Koska kielitaitoni on korkeintaan kohtalainen, ymmärrän sen tuomat rajoitteet espanjankielisten lähteideni tulkinnassa. Vaikka kykenisin kääntämään aineistoani suomen kielelle, en pysty tavoittamaan sen mahdollisia, hienovaraisia rivien väliin kirjoitettuja viestejä, joita ne saattavat pyrkiä välittämään, saati tulkintaa, jonka espanjankielinen lukija tekisi. Samoin käyttäessäni englannin kielistä aineistoa, jonka on tuottanut joku muu kuin Espanjassa asuva henkilö, on minun tiedostettava, että kyseessä on

niin ikään toisen käden tietoa ja sellaisena siihen on suhtauduttava. Tämän tiedostaen pyrin olemaan erityisen huolellinen sen suhteen, etten kirjoita tutkimastani ilmiöstä mitään sellaista, joka perustuu yksinkertaistaviin ja yleistäviin oletuksiin ja noudatan tutkimuksessani yleisiä hyvän tieteellisen tutkimuksen teon menettelytapoja. Humanistinen laadullinen tutkimus on kuitenkin aina tutkijansa näkökulmasta tuotettua, joten objektiivisuuden pyrkimyksestä huolimatta se on subjektiivista siinä mielessä, että tutkijan omat valinnat vaikuttavat saatuihin lopputuloksiin. Toinen tutkija saattaisi esittää samalle aineistolle toisenlaiset kysymykset ja päätyä toisenlaisiin päätelmiin. (Kallinen ja Kinnunen 2021, luku 2.) Aineiston muodostamisessa on siis kyse aktiivisesta toiminnasta, vaikka oma aineistoni koostuukin luonnollisesta aineistosta, joka on syntynyt ilman tutkijan panosta. Olen kuitenkin omista lähtökohdistani käsin etsinyt, valinnut ja rajannut aineistoani tutkimukseeni sopivaksi. Aineistoni koostuu julkiseksi tarkoitettusta materiaalista, jonka vuoksi henkilötietojen tietoturvaliselle suojaamiselle ei ole erityistä tarvetta.

Alasuutari (2011) kirjoittaa kulttuurintutkimuksen etnometodologisen tulkintamallin tarkoittavan sitä, ettei tarkoituksena ole päästä kenenkään pään sisään, vaan tulkinta ajatuksista muodostuu sen kautta, miten ne näyttäytyvät toimintana arkielämän tilanteissa ja vuorovaikutuksessa. (Alasuutari 2011, 73.) Tutkimukseni tulokset eivät siis ole tulkintaa siitä, miten ihmiset Espanjassa kokevat Toro de Osbornen merkityksen, vaan se on tulkinta siitä, millaisena nuo kokemukset näyttäytyvät ulospäin koostamassani aineistossa.

2 Osbornen härkä monissa yhteyksissään

Analysoin Osbornen härälle annettuja merkityksiä 1. espanjalaiseen identiteettiin liitettynä, 2. liitettynä aiempaan espanjalaiseen kulttuuriperintöön eli härkätaisteluihin, 3. kaupallisessa tarkoituksessa ja turismissa ja 4. alustana sosiaalisille, poliittisille ja kulttuurisille viesteille huomioiden sen arvon myös taiteellisten tuotosten syntymiselle. Seuraavat luvut on jaoteltu näiden näkökulmien mukaan.

2.1 Toro de Osborne kansallisen identiteetin symbolina

Osbornen härkä on liitetty espanjalaisen identiteetin kuvaukseen useissa yhteyksissä.

Osborne-yhtiö kuvaa härkäsymboliaan sivustollaan näin: ”brändi, joka yhdistää menneisyytemme, nykyisyytemme ja tulevaisuutemme”. (Osborne-yhtiö n.d.) Kuvauksessa viitataan me-henkeen, yhtenäisyyteen ja pitkään historialliseen jatkumoon. Yhtiö tukee vahvasti käsitystä Osbornen härästä perinteikkäänä ja kulttuurisesti arvokkaana entiteettinä. Osborne-säätiö perusti härkäbrändilleen sen 60-vuotisen syntymäpäivän kunniaksi myös oman kulttuurikeskuksen, Toro Galleryn. Se sijaitsee vanhalla 1800 neliömetrin viinitilalla Cádizin kaupungissa, josta perheyritys on alkujaan kotoisin. Galleriassa on esillä Osbornen härän historiaa, taideteoksia, valokuvia, videoita ja arvoesineitä. Yhtiö itse puhuu ikonisesta härästä, jonka perinnön säilyttämiseksi se tekee töitä (Toro Gallery n.d.). Yhtiö saa kuitenkin myös olla kiitollinen niille espanjalaisille, jotka kävivät verbaaliseen taistoon härkäpatsaiden poistamista vastaan ja liittivät ne osaksi espanjalaista kulttuuriperintöä.

Näkyvimmin härkäsiluettiin yhdistetyt nationalistiset arvot näkyvät muokatussa Espanjan lipussa, jonka päälle lisätty Toro de Osborne -kuva (kuva 2).

Kuva 2 Toro de Osborne -härkäsiluetti lisättyä Espanjan lipun päälle. Kuva: Wikipedia Commons.

Sitä on luovimmin käyttänyt kansainvälinen lehdistö kuvaillessaan Espanjan talouden nykytilaa. Lehdistö käyttää härkää Espanjan symbolina myös kliseenä, jo kuluneenakin kuvauksensa Espanjasta, esimerkiksi kuvatessaan vahvaa karjaeläintä haavoittuneena. Näin teki esimerkiksi uruguaylainen sanomalehti *El Observador*, joka kuvasi härän luurankoa Espanjan lipussa. (Liite 1) Härkä on myös esitetty polvilleen tippuneena *The Economist* -lehdessä vuonna 2008, kun se julisti juhlien olevan ohi talouskriisin kurittamassa Espanjassa. (Liite 2) Ranskalainen lehti *Courrier* muodosti härän vartalosta kuvaan sanan ”Spain” niin, että S-kirjaimella oli härän pää ja n-kirjaimella häntä. Härän selkään oli lyöty keihäällä kaksi lippua p-kirjaimen kohdalle niin, että sen alle muodostui verilammikko. Toiseen lipuista oli kirjoitettu *sijoittajat* ja toiseen *lehdistö*. (Liite 3) Lippujen voidaan tulkita aiheuttaneen härän kuoleman eli sijoittajien ja lehdistön voidaan symbolisesti ajatella aiheuttaneen tuhoa Espanjalle. *New York Times* taas julkaisi uutisen, jonka yhteydessä oli valokuva Toro de Osborne -patsaasta aavemaisessa maisemassa kaupungin edustalla. Kaupungin keskeneräisillä rakennuksilla kuvattiin Espanjan kiinteistöcuplan puhkeamista, ja tekstissä korostettiin Espanjan talouden olevan yksi Euroopan Unionin suurimmista huolenaiheista (Morán 2013). Espanja esitetään näissä yhteyksissä rappeutuvana maana, jonka olotilaa kuvataan härän olemuksen avulla. Härän ollessa vahingoittunut tai kuollut tarkoitetaan Espanjan maana olevan riutunut tai tuhon partaalla.

Myönteisempiäkin kuvauksia on kuitenkin esitetty, esimerkiksi saksalaisessa *Frankfurter Allgemeine Zeitung* -lehdessä, jossa Osbornen härkä on kuvattu auringonnousun aikaan siten, että valo paistaa härän takaa. Aamunkoiton voi tulkita merkinä optimismista tai uudesta alusta, joka voisi kuvata toivoa Espanjan nousemisesta jälleen jaloilleen. (Morán 2013.) Härästä on ajan saatossa muodostunut yksiselitteinen vertauskuva Espanjalle, ainakin kansainvälisen lehdistön käytössä.

Espanjassa ei voi olla törmäämättä härkäkuvakkeisiin, ja niistä Osbornen härkä on Espanjan ulkopuolellakin yksi tunnetuimmista Espanjaan liitetystä härkäsymboleista. Kaikki espanjalaiset eivät kuitenkaan ajattele, että se edustaisi heitä. Maassa, jossa on viisi virallisesti tunnustettua kieliyhteisöä, se on luonnollisesti kohdannut myös vastustusta nationalistista yhtenäisyyttä kuvaavana symbolina (Husko 2004, 1). Yksi tunnetuimmista Osbornen härkäpatsaiden vastustajista on Katalonian itsenäisyysliike, joka on aivan viime vuosinakin ollut otsikoissa järjestettyään äänestyksiä Katalonian irtaantumisesta Espanjasta. Sen alla toimii poliittinen alaryhmä *Bandera Negra* tai *Santa Hermandad Catalana*, joka kohdistaa väkivaltaisia iskuja Osbornen härkäpatsaisiin Kataloniassa. Vuonna 2008 *El mundo* -lehti

julkaisi artikkelin, jossa se kertoi aktiivisista katalaaneista, joilla oli tärkeä missio nostaa uudelleen pystyyn Bandera Negra -ryhmän kaatama Toro de Osborne -patsas A2-tien varressa El Brucin kaupungissa. Kyseessä oli Katalonian viimeinen Osbornen härkä, ja saatuaan vapaaehtoisvoimin patsaan uudelleen pystyyn tämä ”syväespanjalaisiksikin” nimetty ryhmä koki aihetta juhlaan. Osborne-yhtiö avusti patsaan restauroinnissa, mutta ryhmä kertoo artikkelissa, että olisi auttanut härän takaisin jaloilleen avustettuna tai ilman (Marin 2008). Valitettavasti riemu ei kestänyt kauan, sillä sama lehti julkaisi alle vuoden kuluttua uuden artikkelin, jossa kerrottiin, että Osbornen härkäpatsas on jälleen tuhottu. Siltä oli sahattu jalat poikki. Artikkelissa kerrottiin, että syyllisiä etsitään, mutta siinä mainittiin kuitenkin Bandera Negra -ryhmä, joka oli aiemmilla kerroilla ilmoittanut pyrkivänsä puhdistamaan Montserratin vuoren, joka näkyy Katalonian horisontissa. Syyksi hyökkäyksille kerrottiin se, että härkää pidetään espanjalaisuuden symbolina. (Elmundo.es 2009.)

Barcelonassa, Katalonian pääkaupungissa, on myös tuotu markkinoille oma vastine Osbornen härälle. Katalonian aasin, Ruc catalán (Liite 4) perusajatus on olla satiiria ja kritisoida Osbornen härkää. Vitsistä on joillekin ihmisille kuitenkin tullut kulttuuriperintöä, ja osa katalaaneista rinnastaa sen poliittiseksi protestiksi osana Katalonian nationalistista aatetta. Autotarroista alkunsa saanut aasin kuva on Osbornen härän tavoin liitetty Katalonian maakunnan lippuun ja muutamia 1,5 metrin korkuisia patsaitakin on pystytetty. Katalonian aasin tunnettuus on kuitenkin varsin pientä verrattuna Osbornen härkään (Brandes 2009, 785).

Baleaareilla itsenäisyyttä ajavat katalaanit ja kansallismielinen järjestö Arran ovat myös toistuvasti aiheuttaneet vahinkoa esimerkiksi graffiteilla Espanjaan kuuluvan saariryhmän ainoalle Osbornen härälle. CanariasDiario -lehti kertoo, että Círculo Balear -säätio vaatii parempaa suojelua Mallorcalla sijaitsevalle härkäpatsaalle, jonka pää oli katkaistu vuonna 2012. Säätio vaatii valtiolta kulttuuriperintönsä ja tärkeän matkailukohteensa parempaa suojelua ja vetoaa siihen, että Andalucíaassakin symboli on julistettu osaksi Espanjan kansan kulttuuri- ja taideperintöä. Säätiön puheenjohtaja Jorge Campos rinnastaa Toro de Osbornen muihin historiallisesti merkittäviin kulttuurikohteisiin varoittamalla, että ellei suojoitoimenpiteisiin ryhdytä ja tällaisia toimia tuomita, rohkaistaan vahingoittamaan mitä tahansa kulttuuriomaisuutta, kuten kirkkoa tai linnaa (Canariasdiario.com-sivusto 2012). Tällainen arvonta Osbornen härälle kertoo sen aidosta symbolisesta merkityksestä sekä suojelevetoomuksen esittäjän että härkää vandalisoivien tahojen osalta, koska sekä ilkivalta että jälkien korjaaminen toistuvat kerta toisensa jälkeen.

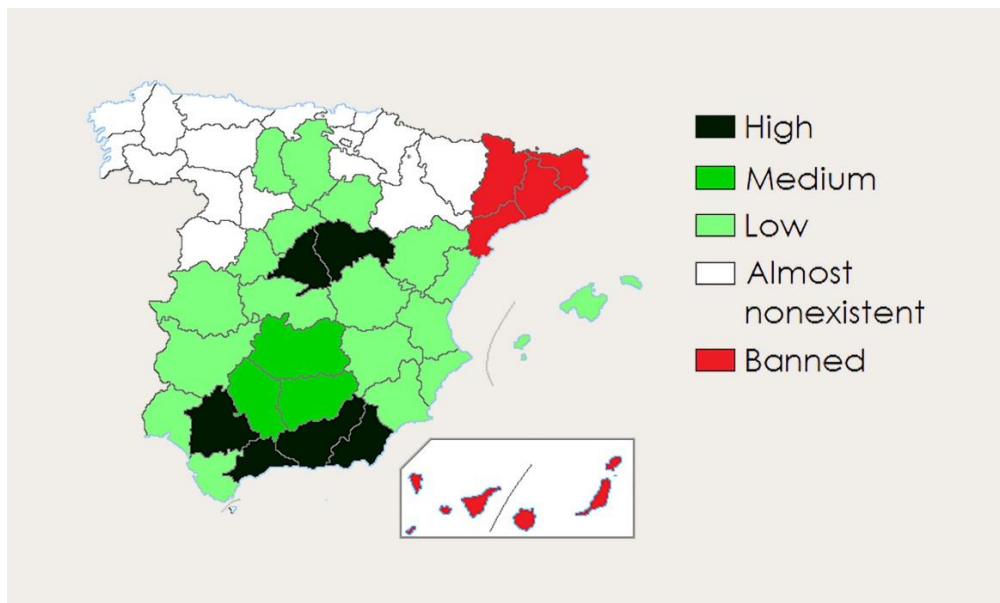
Härkä on liitetty espanjalaisuuteen jo 1200-luvulta lähtien, mutta sen voimaa on vahvistanut erityisesti kansainvälisesti tunnettu espanjalainen runoilija Rafael Alberti, joka loi symbolin Espanjasta härkänä, ”Spain as Toro”. Espanjalainen T. J. Mitchell kuvaili härkää vuonna 1986 vaikuttavimmaksi kulttuuriseksi erityisyydeksi, josta Espanja tunnetaan. Härkää on käytetty jopa Espanjan lipun kaltaisesti Espanjaa edustettaessa, kuten tapahtui vuoden 1982 jalkapallon maailmanmestaruuskisoissa ja vuonna 1986 uinnin maailmanmestaruuskisoissa (Douglass 1997, 19).

2.2 Härkätaistelut ja aiempi kulttuuriperintö

Monille espanjalaisille härkätaistelut kuuluvat 1900-luvulle Francisco Francon diktatuurin aikaan, eivätkä he ajattele niiden kuuluvan tähän päivään. Francon kuoleman jälkeen Espanjassa on tapahtunut vauhdikasta kehitystä moderniin suuntaan maalaisyhteiskunnasta teollistuneeksi maaksi, mikä on saanut monet hylkäämään perinteiset tavat, mukaan lukien härät osana espanjalaisuutta. Härkätaisteluita kuitenkin järjestetään Espanjassa edelleen ja härkä symbolina jatkaa kulkuaan moninaisissa ja kiistanalaisissa merkityksissä. Kulttuurisena ilmiönä ne siis ovat sekä historiaa että nykyaikaa. Joillekin espanjalaisille ne ovat noloa, ärsyttävää ja stereotyyppistä, toiset mieltävät härkätaistelut ylevänä taiteen muotona ja härän espanjalaisena toteemieläimenä, jota ilman espanjalaiset suojelupyhimysjuhlat ”fiestat” eivät onnistuisi. Erilaiset härkäsymbolit tuottavat jakolinjoja maalaiseen ja kaupungistuneeseen, miehiseen ja naiselliseen, kansainväliseen ja paikalliseen sekä luovat mielikuvia Espanjasta suhteessa muuhun maailmaan ja Eurooppaan (Douglass 1997, 3–8).

Härkätaisteluiden vastaisia kampanjoita on ollut jo 1980-luvulla ja niiden vastustajat mieltävät härkätaistelut barbaarisena, kansallisena häpeänä, joka ei ole sen enempää taidetta kuin kulttuuriakaan. Francon aikana Espanjassa tapahtui karkea jako poliittiseen oikeistoon etelä-Espanjassa, erityisesti Andalusiassa, ja vasemmistoon, jonka ajatuksia pidettiin

eurooppalaisten saastuttamina. Poliittinen vasemmisto vastusti härkätaisteluita ja nämä asenteet ovat jatkuneet tähän päivään asti (Douglass 1997, 82–84).

Kuva 3. Härkätaisteluiden yleisyys Espanjassa maakunnittain. Kuva: Costa Brava-sivusto.

Kuvassa 3 on esitetty maakunnittain härkätaisteluiden yleisyys Espanjassa. Siitä on nähtävissä, että mustalla ja tumman vihreällä väritetyt alueet edustavat korkeaa lukua ja vaaleammat alueet matalaa tai lähes olematonta. Punaisella värillä merkityt alueet ovat Katalonia ja Kanarian saaret, joilla härkätaistelut ovat kokonaan kielletty. Tosiasiassa Espanjan lain mukaan härkätaisteluita ei voida kokonaan kieltää, koska ne ovat osa Espanjan kulttuuriperintöä. Ainoastaan paikallisilla säädöksillä voidaan määritellä ehtoja härkätaisteluiden toteutukselle ja sisällölle. On kuitenkin epätodennäköistä, että härkätaisteluita järjestettäisiin Kataloniassa, koska lähes kaikki asukkaat vastustavat niitä.

María A Gustavo (Gustavo ym. 2017) havaitsi myös jakolinjoja härkätaisteluiden kannattajien ja vastustajien välillä tutkimuksessaan, joka toteutettiin vuonna 2016. Tutkimuksessa haastateltiin 2522 Espanjan kansalaista, joista noin puolet oli naisia ja puolet miehiä. Tutkimuksen mukaan eläinoikeuskysymyksistä olivat eniten kiinnostuneet nuoret, naispuoliset vastaajat sekä opiskelijat. Härkätaistelut saivat enemmän kannatusta maaseudulla asuvien keskuudessa kuin kaupunkilaisten keskuudessa (Gustavo ym. 2017, 809–811). Nuoret opiskelijat saattavat asemoida itsensä kansainvälisiksi, Euroopan kansalaisiksi, joille perinteet edustavat vanhakantaisuutta. Osbornen härästä puhuttaessa vedotaan usein kuitenkin juuri päinvastaiseen, perinteikkääseen suuntaan. Osbornen härkä rinnastettiin härkätaisteluihin jo

silloin, kun niiden säilyttämiseksi käytiin kamppailua vuonna 1989. Kirjailija Antonio Burgos kirjoitti tuolloin vetoavan, lähes runollisen kirjoituksen Osbornen härän pelastamisen puolesta yhteen Espanjan johtavista sanomalehdistä, ABC:hen. Hän kirjoitti, että härkä, kuten monet muutkin mainossymbolit, muodosti osan espanjalaista maalaismaisemaa. Lisäksi vapaasti käännettynä, hän kirjoitti ”Tässä Espanjassa, joka tähtäen ja kiireellä antaa niin paljon Euroopalle, saamatta mitään vastineeksi, meidän tulee säilyttää Osbornen härkä. Samoin kun olemme säilyttäneet härkätaistelut, vaikka Brysselissä saatetaan olla siitä järkyttyneitä”. (Brandes 2009, 782.) Viittauksellaan Brysseliin Burgos asettuu vastakkain Euroopan keskuksen kanssa ja puolustaa perinteisiä espanjalaisia arvoja.

Ei siis ole lainkaan erikoista, että yhtenäistä espanjalaista identiteettiä vieroksuvat Katalonia ja Baleaarit muiden muassa vastustavat myös Osbornen härkää. Heille härkä edustaa halveksittua keskushallintoa ja Osbornen härän siluetti symboloi samaa asiaa.

Keskushallinnon vastustus juontaa juurensa Francon aikaan, jolloin Katalonialta yritettiin viedä oma kieli ja kulttuuriset tavat. Katalonialaiset separatistit ovat kampanjoineet Osbornen härkää vastaan, milloin maalaamalla sen Katalonian lipun väreillä, milloin pilkulliseksi, jotta se vaihtaisi sukupuolensa lehmäksi ja milloin sahaamalla siltä jalat. Vastustaessaan härkää julkisena symbolina, he vastustavat samalla härkätaisteluita. Härkätaisteluiden puolustajat ryhtyivät kuitenkin vastaiskuun vuonna 2007, kun jo eläköitynyt härkätaistelija José Tomás palasi areenalle ja valitsi esiintymislavakseen Barcelonassa sijaitsevan La Monumental -areenan. Vaihtelevien lähteiden mukaan tapahtumaan tuli kahdesta tuhannesta viiteen tuhanteen mielenosoittajaa. Valtavan huomion saaneen tapahtuman jälkeen härkätaisteluita verrattiin historiallisen pitkään sortoon, joka alkoi juutalaisten tappamisesta, jatkui katalaanien polttamisena inkvisition toimesta ja jatkui nyt härkien tappamisella. (Brandes 2009, 784–788.) Vastakkain asettelu vaikuttaa kärjistyvän suurempien merkitysten antojen myötä, kun kyseessä eivät ole vain eläinoikeudet vaan ihmisten identiteetti ja kuulumisen tunne johonkin kansaan tai ryhmään. Siinä missä toinen osapuoli katsoo toteuttavansa kansanperinnettä, toinen puoli rinnastaa sen kansanmurhaan.

Myös Baleaareilla aihe nousi otsikoihin, kun vuonna 2017 Baleaarien parlamentti hyväksyi Baleaarien härkätaisteluita ja eläinten suojelua koskevan lain, joka kieltää eläimen tappamisen tai vahingoittamisen esityksen aikana. Lain lisäksi määriteltiin useita säädöksiä alkoholin myyntiin, rajoitettiin lippujen myynti vain täysi-ikäisille sekä määriteltiin yhden härän esiintymisajaksi korkeintaan kymmenen minuuttia. Lisäksi eläimen oloihin ennen esitystä kiinnitettiin huomiota ja sekä ihmisille että eläimille määrättiin tehtäväksi dopingtestauksia.

(elmundo.es 2017.) Baleaarien härkätaisteluliiton presidentti Juan Antonia Álvarez kritisoi päätöstä nimeämällä sen puhtaaksi nationalismiksi, joka kieltää kaiken, mikä on espanjalaista. Álvarez vakuutti, että laista valitetaan perustuslakituomioistuimeen (Colmenero 2017). Vuotta myöhemmin ylin tuomioistuin kumosi lain katsoessaan, että aluetuomioistuin oli ylittänyt valtuutensa.

Vaikuttaisi kuitenkin siltä, että vastustajista ja puolustajista huolimatta härkätaisteluperinne hiipuu hiljalleen Espanjassa jo senkin takia, ettei se herätä enää kiinnostusta nuoremmissa sukupolvessa. Härkätaisteluesitysten järjestämisestä on alkanut tulla kannattamatonta liiketoimintaa. Myös sukupuolten välisen tasa-arvon parantuessa härkätaisteluperinne menettää merkitystään, koska se on tyypillisesti yhdistetty maskuliinisuuteen, rohkeuteen, valtaan ja kovaan itsekontrolliin, jotka eivät arvoina ole enää yhtä suosittuja. Oikeastaan vain turismin kautta on mahdollista ylläpitää kannattavaa toimintaa, jolla härkätaisteluperinne säilyttää olemassaolonsa toistaiseksi. (Brandes 2009, 790–792.)

2.3 Mainoslainsäädäntö ja kaupallisuus Osbornen härän tuotteistamisessa

Härkäsymbolin historia ja läsnäolo Espanjan teiden varsilla on epäilemättä varsin hyvää mainosta Osborne-yhtiön tuotteille, mutta sen kanssa on vaikea sovittaa yhteen yhtiön tavoitetta säilyttää härän siluetin käytön yksinoikeus. Mikäli Osbornen härkä olisi puhtaasti mainontaa, se pitäisi lain mukaan poistaa teiden varsilta. Jos se taas ei sitä ole, muidenkin osapuolten tulisi saada käyttää härkäsiluettia omiin tarkoituksiinsa. Yhtiön on vaikea rikossuojan näkökulmasta vaatia kaikkia niitä etuja, joita mainoslogo tavallisesti saisi. Sen vuoksi härkäsiluetin väärinkäyttö on ollut helppoa ja tulkitsemalla se tuotemerkin sijaan kansallisena symbolina, sitä on painettu T-paitoihin, tuhkakuppeihin, Espanjan lippuihin, avaimenperiin ja muihin vastaaviin tuotteisiin. On syytä olettaa, että nämä kauppiat tietävät käyttävänsä Osbornen härkäsiluettia luvatta, mutta käytetty kuvio ei aina ole ollut täysin identtinen alkuperäisen Osbornen härkäsiluetin kanssa, joka on mutkistanut lain tulkintaa. (Castiñeira Palou 2006, 1–13.) Osborne-yhtiö on haastanut oikeuteen tahoja, jotka ovat luvatta käyttäneet Osbornen härkää tuotteissaan, mutta nämä kaupalliset toimijat eivät ole joutuneet rikosoikeudelliseen vastuuseen, koska heidän on katsottu toimineen tahattomasti tai tietämättä siluetin käyttöoikeuksien kuuluvan yritykselle. Todellisuudessa Osbornen härkä on kuitenkin rekisteröity tavaramerkki ja näin ollen Osborne-yhtiöllä on yksinoikeus käyttää sitä liiketoiminnassa. Härkäsymbolin ei tarvitse olla täysin identtinen alkuperäisen kanssa, jotta yhtiö voi kieltää kolmansia osapuolia käyttämästä tavaramerkkiään kaupallisiin tarkoituksiin.

Riittää, että kuvio olisi mahdollista sekoittaa Osbornen härkään tai syntyä mielikuva tuotemerkin ja vastaavan muun merkin välisestä yhteydestä toisiinsa. (Castiñeira Palou 2006, 1–13.) Valvoakseen härkäsymbolinsa käyttöä ja saadakseen sen käytöstä tuloja, yhtiö päätti vuonna 2019 alkaa myöntää lupia sen oikeanlaiselle käytölle. Lisenssien myöntämisen tavoitteena oli hallita yritysviestintää ja vahvistaa oman brändin asemaa valitsemalla erityisen laadukkaita tuotteita lisenssien saajiksi. Tämän *TORO*-tuotemerkin lisenssin ovat saaneet 25 yritystä, mikä kattaa noin viisisataa erilaista tuotetta. (García del Pueyo & Gómez 2017, 79–81.)

Härkäkuvioon voi törmätä Espanjassa helposti matkamuistomyymälöissä ja suurimmissa kaupoissa. Esimerkiksi *Zings - Tienda taurina & España* -liike myy internetissä Osbornen nimellä lisensoituja tuotteita, joihin on painettu virallinen Osbornen härän siluetti (Liite 5). Samalla sivustolla on omat välilehtensä härkätaistelukaupalle ja Espanja-kaupalle. Osbornen härkätuotteet on sijoitettu härkätaistelu-pudotusvalikkoon. Kuitenkin myös Espanja-pudotusvalikossa on muun muassa myynnissä Espanjan lipulla varustettuja tuotteita, joissa on härkäkuvio päällä. (Zings-verkkokauppa.) Espanjassa *TORO*-tuotteita myyvät kivijalkakaupat ovat joko suuria kauppakeskuksia, kuten *El Corte Inglés* -myymälät tai pienempiä vähittäiskauppoja lentoasemien, satamien ja rautatieasemien yhteydessä. Kulkureittien varrelta pyritään tavoittamaan mahdollisimman paljon matkustavia asiakkaita. (García del Pueyo & Gómez 2017, 79–81.) Osborne-merkin alla markkinoidaan edelleen hienoja brandy- ja sherryviinejä, vaikka yhtiön omakin tuotevalikoima on vuosien saatossa kasvanut ja monipuolistunut. Alkoholin kulutuksen lasku on kuitenkin tuonut uudenlaisia haasteita perinteisten vahvojen alkoholien markkinoille. (Cerviño Fernández 2005, 98–100.)

Lahjatavaramyynti on askel kauemmas yhtiön perinteisistä markkinointiväylyistä ja se tuottaa uudenlaista julkisuutta Osbornen härän brändille. Tuotteidensa ja kaupallisuuden avulla Osborne-yhtiö pyrkii kuitenkin kommunikoimaan brändin identiteettiä ja se liittyy sen edelleen espanjalaiseen elämäntapaan ja kulttuuriin. Samalla kun yhtiö asettuu osaksi espanjalaisuutta, se myös vahvistaa käsitystä kansallisesta yhteenkuuluvuudesta.

Taloudellisen hyödyn lisäksi yhtiölle vaikuttaa olevan tärkeää se, missä ja miten Osbornen härkää käytetään.

2.4 Mikä arvo härkäpatsailla on turismille?

Kun Osbornen härkiä maalataan tai rikotaan, kuuluu perinteitä kannattavilta osapuolilta usein harmistuneita kommentteja siitä, miten samalla vahingoitetaan tärkeitä matkailukohteita.

Usean kaupungin mainoskuviissa paistatteleekin Osbornen härkä kaupungin taustalla, jos sellainen vain löytyy. Turistit huomaavat ja valokuvaavat Osbornen härkiä muiden lomakuviansa ohella ja niin heidän halutaankin tekevän. Koska härkiä on yli 90 kappaletta ja ne sijaitsevat ympäri Espanjaa erityisesti moottoriteiden varsilla, on luonnollista, että ne tulevat huomatuksi juuri moottoriajoneuvoilla liikkuvien keskuudessa. ToroEnMoto -sivustolla kerrotaan haasteesta, jonka ajatus on kiertää katsomassa kaikki maailmasta löytyvät Osbornen härkäpatsaat moottoripyörällä ajaen. Haasteeseen lukeutuvat Espanjan lisäksi myös Japanin, Meksikon ja Tanskan härkäpatsaat. Sivustolla esitellään myös maksullisia tapahtumia, johon voi osallistua. Kyseessä ovat Toro en Moto Experience -tapahtumat, joissa on reitille nimetty ohjaaja, tukiauto, ateriat ja tervetuliaislahja sekä arpajaiset. Laajempiin tapahtumiin kuuluvat lisäksi hotelliyöpymiset tuotelahjoineen repuista T-paitoihin. Sivustolta löytyy kuvaus jokaisesta härästä tarkkoine koordinaatteineen ja kartta, johon Osbornen härät on merkitty. Sivuston osallistujat jakavat myös sosiaalisen median kanaviin kuvia ja videoita, joissa näkyy Osbornen härkä, jonka luo on päästy sekä oma moottoripyörä tai itse moottoripyöräkuski (Alamo 2024, ToroEnMoto -sivusto.) ToroEnMoto -sivusto on esimerkki siitä, miten Espanjassa vierailevat ihmiset luovat omia merkityksiä Toro de Osborne -patsaille ja näkevät ne matkailukohteina. Tällainen on osoitus rinnakkaisesta merkityksestä, jonka patsaat saavat, eikä se poista muita merkityksiä, joita härkäpatsaille samanaikaisesti annetaan. Siitäkin huolimatta, että ne olisivat samaan aikaan poliittisten kiistojen kohteena tai välineenä, ihmiset saattavat vierailla niiden luona osana matkakokemusta sen enempää osallistumatta näihin kiistoihin. On hyvin mahdollista, että patsaista kuvia ottavat eivät ole edes tietoisia niihin liitetystä ristiriidoista.

2.5 Toro de Osborne taiteen innoittajana

Valtavan mediahuomion saanut Osbornen härkäsymboli on innoittanut myös taiteilijoita eri taiteenaloilta. Osborne-yhtiö ylläpitää Toro Gallerya vanhalla viinitilalla Gadizissa ja esittelee siellä Osbornen härän historiaa sen synnystä nykypäivään. Näyttelyssä kerrotaan myös Osbornen perheen salaperäisistä yhteyksistä Hobitti-tarinan kirjoittajaan J. R.R. Tolkieniin ja esitellään aiemmin julkaisemattomia dokumentteja, kuten kirjeitä Washington Irvingiltä, päättömän ratsumiehen kirjoittajalta. Lisäksi esillä on 1900-luvun suurten taiteilijoiden teoksia, joita Osbornen härkä on innoittanut, kuten teokset Salvador Dalíltä, Annie Lebovitzilta, Richard Avedonilta, Helmut Newtonilta ja Keith Haringilta sekä Svarowskin kristallein koristeltu Osbornen härkä. Useita muitakin teoksia urheilun, maalaustaiteen ja musiikin saralta löytyy (Toro Gallery n.d.) Osborne-yhtiön sivuille on koottu myös

audiovisuaalista materiaalia, kuten valokuvia, kuvia pullojen etiketeistä ja videoita esimerkiksi Veterano-televisiomainoksista 1960-luvulta. Samalta sivulta löytyy myös video muotinäytöksestä, kun kuusi vaatesuunnittelijaa loi *Toro Limited Edition* -vaatemalliston käyttäen Osbornen härän siluettia luomuksissaan.

Yhtiö itse on tärkeässä roolissa ylläpitäessään yhteyttä Osbornen härän ja eri taiteenmuotojen välillä. Vuonna 2022 yhtiö aloitti yhteistyön Balbon teatteriyhdistyksen (La asociación de teatro Balbo) kanssa työskennelläkseen kulttuurin levittämiseksi ja esittävän taiteen edistämiseksi (Osborne-yhtiö n.d.) Taidetta Osbornen härästä ja sen innoittamana on syntynyt kuitenkin pääasiassa ilman yhtiön vaikutusta, sen vaikuttavan ulkomuodon vuoksi. Espanjalainen elokuvaohjaaja Bigas Luna käytti sitä elokuvansa *Jamón jamón* julisteessa vuonna 1992. Ohjaaja tykästyi härkäsiluettiin niin kovasti, että tuotannon päätyttyä hän irrotti härkäpatsaan kivekset itselleen muistoksi. (Masoliver 2020.)

Osbornen härkäsiluetti on saanut myös tunnustusta, sillä se palkittiin vuonna 2016 härän säilyttämiseksi tehdystä työstä. Tunnustuksen antoi *Hispania Nostra*, voittoa tavoittelematon yhdistys, jonka tarkoituksena on puolustaa, suojella ja edistää espanjalaista kulttuuri- ja luonnonperintöä. Kiitosta annettiin myyttiseksi luonnehdittujen härkähahmojen konservoinnista, entisöinnistä ja ylläpidosta ja Osbornen härkää kuvailtiin kansainvälisesti yhtenä tunnetuimpana Espanjan identiteetti-ikonina myös mainonnan ja tienvarsikylttien historiassa. (Osborne-yhtiö n.d.)

Taiteen voidaan nähdä tuottavan merkityksiä usealla tasolla. Taiteen avulla kuvaillaan kohdetta, välitetään ajatuksia, asenteita tai viestejä tai ilmaistaan omia tunteita, ehkä jopa näitä kaikkia samanaikaisesti. Taiteen ja sen katselijan välinen vuorovaikutus ei kuitenkaan ole yksisuuntaista, vaan sitä voidaan tulkita monin eri tavoin. Osbornen härkään liitetty taide on Toro Galleryssa valikoitunut ja rajautunut yhtiön omaan valintaan perustuen ja se vahvistaa myönteistä mielikuvaa Osbornen härästä. Yhtiö on antanut taiteilijoiden käyttöön metallisia härkäsiluetin muotoisia maalausaluustoja, joiden pintaan taidetta on maalattu. Luodut teokset ovat luvallisia ja toivottuja ja yhtiö on lisännyt niiden julkista näkyvyyttä. Toinen on asian laita silloin, kun ulkomainonnaksi tarkoitettuja Osbornen härkäpatsaita maalataan ilman yhtiön lupaa, vaikka ne olisivatkin vaikuttavaa taidetta. Yhtiö ei pysty vaikuttamaan niiden välittämiin viesteihin eikä siihen, kenelle viesti kohdistetaan. Yhtiö palauttaa härkäpatsaansa teiden varsilla säännönmukaisesti mustiksi maalaamalla ne uudelleen.

2.6 Toro de Osborne maalausalustana sosiaalisille, poliittisille ja kulttuurisille viesteille

Toro de Osborne -patsaita on useasti käytetty eräänlaisena alustana, maalauspintana tai kehyksenä, jonka päälle on maalattu kuvioita, värejä, graffiteja tai muita viestejä, joiden symbolinen merkitys on aiemmin tunnettu jostakin muusta yhteydestä. Baleaarien Osbornen härkä on maalattu vankiuniformuun, sateenkaarilipun väreihin ja koristeltu kukkasin. Siihen on myös vaalien alla kirjoitettu tiettyyn puoluekantaan viittaavia lyhenteitä. Madridin ja Bilbaon välisellä tiellä oleva härkä maalattiin vuonna 2021 Palestiinan lipun väreillä. (Liite 6) Taiteilija Javier Figueredo maalasi Osbornen härän valkoisin pilkuin ja ruuvasi sille peltiutareet kritisoidakseen naisten ja miesten välisen tasa-arvon puutetta. Härkä on saanut myös osan Pablo Picasson kuuluisan teoksen *Guernican* kuvaa pintaansa, kun Sam3:na tunnettu kaupunkitaiteilija maalasi sen vastalauseena härkätaisteluille. Myös LGBT:n eli seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen edustajat sekä Greenpeace ovat käyttäneet Osbornen härkää viestikanavanaan (Masoliver 2020.)

Ulkoilmamainoksena Osbornen härkä on näkyvä kohde, jonka sanomaa on lähes mahdotonta väistää. Sen avulla voi viestiään levittää ohikulkijoille tehokkaasti. Vaikka katseluaika olisi lyhyt, sitä ei samalla tavalla voi sulkea pois, kuin paperisesta mediasta voi kääntää sivua tai digitaalisen median omalta laitteelta sulkea. Viesti niiden kautta on siis suunnattu kaikille valikoimatta, koska sen näkijä ikään kuin tulee mainoksen luo ja kiertää sitä, eikä toisinpäin. Tästä hyötyy toki Osborne-yhtiö edullisena mainontakanavana, kun härkä on alkuperäisenä mustana siluettina. Useista maalauksista, graffiteista ja päälle kirjoitetuista teksteistä päätellen sitä haluavat hyödyntää myös muut espanjalaiset. Poliittisena kannanottona se on huomattavasti suurempi kuin kilpailijoiden ja sosiaalisena kannanottona se saa mahdollisesti paljon enemmän huomiota kuin valikoidun yleisön kautta muissa medioissa. Osbornen härän pintaan voidaan maalata kritiikkiä mitä tahansa tahoja kohtaan pienellä kiinni jäämisen riskillä, mutta maalauksilla voidaan myös puolustaa jotakin ihmisryhmää tai levittää hyvää mieltä. Näiden viestien tarkoitukset ovat moninaisia. Niillä voidaan esimerkiksi lisätä yhteenkuuluvuuden tunnetta, osoittaa kannatusta tai tukea tai kiinnittää valtaväestön huomio johonkin ilmiöön. Kaikki Osbornen härkää maalausalustana käyttävät eivät pysyttele nimettöminä, vaan he haluavat julkisesti perustella tekemäänsä ylimaalausta. Osbornen härkää käyttävät useat toimijat ja niiden käyttö viestikanavana toistuu ajassa. Vaikuttaisi siltä, että Osbornen härkäpatsaat ovat merkittäviä espanjalaisille myös tässä mielessä.

3 Lopuksi

Osbornen härkä on yksittäisen brändin mainoksesta levinnyt kulttuurisesti monimerkitykselliseksi symboliksi, jota tulkitaan eri tavoin riippuen siitä, kuka tulkintaa tekee. Tutkimukseni tehtävänä on ollut tehdä näkyväksi se, miten saman symbolin merkitys muuttuu sekä ajassa että ihmisryhmien välillä ja miten se voi tarkoittaa eri asioita samanaikaisesti kontekstinsa mukaan. Ilmiönä symbolien käytön uusintaminen toisiin tarkoituksiin ei ole uusi, mutta juuri siksi sen tutkiminen on tärkeää. Tutkimukseni tekee näkyväksi sen, miten ihmiset antavat merkityksiä ja arvoja visuaalisille entiteeteille ja toisaalta käyttävät sitä omien motiiviansa mukaisesti joko vahvistamaan omaa näkökulmaansa tai vastaavasti heikentämään vastakkaista näkemystä. Kuvilla ja symboleilla voidaan luoda vahvoja mielikuvia myös poliittisissa ja kaupallisissa tarkoituksissa ja tutkimani Osbornen härkä on vahvasti osallisena molemmissa. Tämän vuoksi Espanjan maisemassa taustalle jäävä jättimäinen härkä ei ole vain neutraali osa maisemaa, vaan varsin paljon huomiota saava ja tunteita herättävä visuaalinen tuote. Olen aineistoni kautta esitellyt esimerkkejä siitä, minkälaisissa yhteyksissä ja miten mustaa härkäsymbolia käytetään.

Osbornen härkä on liitetty härkätaisteluihin sen puolustamiseksi, mutta myös sen vastustamiseksi. Lisäksi sillä on vahva yhteys espanjalaisuuteen nationalistisena arvona. Erityisesti kansainvälinen lehdistö on ylläpitänyt härkäsymbolin ja Espanjan lipun yhdistelmää viitatessaan Espanjaan valtiona. Missään vaiheessa se ei ole lakannut olemasta mainos Osborne-yhtiön Vetarano-brandylle, mutta silti erilaisia härkäaiheisia tuotteita on myynissä paljon, koska niitä käytetään Espanjaan viittaavien lahjatavaroiden ja matkamuistojen yhteydessä. Kokonsa vuoksi Osbornen härkä on varsin näkyvä maamerkki ja sen vuoksi sen pintaa on käytetty useiden poliittisten, sosiaalisten ja kulttuuristen ryhmien ilmoitustauluna, johon on maalausten, kirjoitusten ja graffitien muodossa lisätty erilaisia viestejä ohikulkijoille. Osbornen härkä on myös innoittanut taiteilijoita laaja-alaisesti. Osborne-yhtiö perusti ikonisen symbolinsa juhlavuotena härkäpatsaalle oman gallerian, jossa on nähtävillä valokuvia, videoita ja taide-esineitä. Toro de Osborne antaa esimerkin sellaisesta monimerkityksisestä symbolista, jonka alkuperä on mainonnassa. Tutkimukseni tuo suomenkielistä tietoa aiheesta ja näin ollen rikastuttaa aiemmin tehdyn tutkimuksen kenttää.

Lähteet

Aineisto:

Alamo, Julio. n.d. Recorre el mundo en moto buscando los Toros de Osborne. *Toro en Moto*.

Viitattu 6.11.2024. <https://www.toroenmoto.com/>.

Canariasdiario.com. Círculo Balear denunciará a Arran por los daños causados al toro de Algaida. *Canariasdiario.com*. 31.12.2012. Viitattu 9.11.2024.

<https://www.canariasdiario.com/noticia/75815/cine/circulo-balear-denunciara-a-arran-por-los-danos-causados-al-toro-de-algaida.html>

Costabrava.com. Spanish Bulls and Catalan Donkeys. *Njoycostabrava.com*. Viitattu

13.1.2025. <https://hotelarclarambla.com/agenda/en/culture/the-catalan-donkey-from-a-joke-to-a-tradition/>.

Elmundo.es. Vuelven a derribar el toro de Osborne de el Bruc. *elmundo.es*. 24.2.2009.

Viitattu 9.11.2024.

<https://www.elmundo.es/elmundo/2009/02/24/barcelona/1235476588.html>.

Elmundo.es. Baleares aprueba una ley para prohibir los toros. *elmundo.es*. 24.7.2017.

Viitattu 10.11.2024.

[https://www.elmundo.es/baleares/2017/07/24/5975a3ecca47413e1b8b4585.html?cid=MNOT23801&s_kw=baleares aprueba una ley para prohibir los toros](https://www.elmundo.es/baleares/2017/07/24/5975a3ecca47413e1b8b4585.html?cid=MNOT23801&s_kw=baleares+aprueba+una+ley+para+prohibir+los+toros).

Gobierno de España, Ministerio de la Presidencia, Justicia y Relaciones con las Cortes.

Espanjan tieliikennelaki L25/1988, de 29 de julio. Viitattu 4.11.2024.

<https://www.boe.es/eli/es/l/1988/07/29/25>.

Marin, Hektor. 2008. Resucita el último toro de Osborne en Cataluña. *elmundo.es*. 31.5.2008.

Viitattu 8.11.2024.

<https://www.elmundo.es/elmundo/2008/05/31/espana/1212228018.html>.

Masoliver, Alfonso. 2020. ¿Dónde están los toros de Osborne? *La Razón*. 19.2.2020. Viitattu

6.11.2024.

<https://www.larazon.es/viajes/20200219/bxlpqyz3lbh7rhxooij3fzdh4m.html>.

Osborne-säätiö. *Toro Gallery*. Viitattu 24.9.2024. [https://fundacionosborne.org/es/toro-](https://fundacionosborne.org/es/toro-gallery)

[gallery](https://fundacionosborne.org/es/toro-gallery).

Osborne-yhtiö. *Toro de Osborne en el mundo*. Viitattu 4.11.2024.

<https://www.osborne.es/es/toro-de-osborne-en-el-mundo>.

- Quilez, Raquel. 2007. El Toro de Osborne, de icono publicitario a símbolo de la España cañí. *elmundo.es*. 29.1.2007. Viitattu 24.9.2024.
<https://www.elmundo.es/elmundo/2007/01/23/comunicacion/1169557115.html>.
- Ricardo F., Colmenero. 2017 Los taurinos sobre la Ley de toros Balear: "Es un intento nacionalista de rechazar lo español". *elmundo.es*. Viitattu 10.11.2024.
<https://www.elmundo.es/baleares/2017/07/25/5976ea95468aebaa078b45a8.html>
- Zings-verkkokauppa. *Zings: Tienda taurina & España*. Viitattu 10.11.2024.
<https://www.zings.es/gb/>.

Tutkimuskirjallisuus:

- Alasuutari, Pertti. 2011. *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.
- Brandes, Stanley. 2009. Torophiles and Torophobes: The Politics of Bulls and Bullfights in Contemporary Spain. *Anthropological Quarterly* 82(3): 779–794.
https://www.jstor.org/stable/20638660?searchText=&searchUri=&ab_segments=&searchKey=&refreqid=fastly-default%3A3529f168a9d4b3057620136d18e2e1fb&seq=2.
- Castiñeira Palou, M. Teresa. 2006. El denominado de Toro De Osborne. *Indret* 3(1): 1–13.
https://indret.com/wp-content/themes/indret/pdf/360_es.pdf.
- Cerviño Fernández, Julio. 2005. Grupo Osborne: Diversificación y Apalancamiento de Marcas. Teoksessa *Casos de dirección de marketing*, toimittaneet González Vázquez ja Elisa Alén González. 98–102. Madrid: Pearson Prentice Hall.
- Dadze-Arthur, Abena. 2017. *An Analysis of Clifford Geertz's The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. London: Macat Library.
<https://doi.org/10.4324/9781912128310>
- Douglass, Carrie B. 1997. *Bulls, Bullfighting and Spanish Identities*. Tucson: The University of Arizona Press.
- García del Pueyo, José Luis and Carmen Gómez. 2017. El toro de Osborne: Un icono renombrado. *Harvard Deusto Business Review* 263: 70–81. <https://www.harvard-deusto.com/caso-practico-el-toro-de-osborne-un-icono-renombrado>.
- Gustavo A, María, Beatriz Mazas, Francisco J. Zarza ja Genaro C Miranda de la Lama. 2017. Animal Welfare, National Identity and Social Change: Attitudes and Opinions of Spanish Citizens Towards Bullfighting. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics* 30(1): 809–826.
<https://www.proquest.com/docview/1967710892?parentSessionId=A0HfPM9DTM5G>

CCrm1E9px4xLq9AgkPA%2BfAvS39w7u9Y%3D&pq-origsite=primo&accountid=14774&sourcetype=Scholarly%20Journals.

Husko, Chad. 2004. *La Corrida del Toro de Osborne: Análisis Semiótico de un Logo que define España*. Kulttuurin ja kirjallisuuden pro gradu -tutkielma. Madrid: Middlebury College y New York University en España. http://gacetahispanica.com/wp-content/uploads/2012/06/ToroOsborne_ChadHusko.pdf.

Kallinen, Timo ja Taina Kinnunen. 2021. Aineiston tuottaminen. Teoksessa *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*, toimittanut Jaana Vuori. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 8.11.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/aineiston-tuottaminen/>.

Kotimaisten kielten keskus, kielitoimiston sanakirja 20204a. *Kulttuurinen identiteetti* Viitattu 9.1.2024. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/kulttuuri-identiteetti?searchMode=all>.

Kotimaisten kielten keskus, kielitoimiston sanakirja 20204b. *Kulttuuriperintö* Viitattu 9.1.2024. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/kulttuuriperint%C3%B6?searchMode=all>.

Kotimaisten kielten keskus, kielitoimiston sanakirja 20204c. *Tuotteistaa* Viitattu 9.1.2024. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/tuotteistaa?searchMode=all>.

Morán, María. 2013. *Toro Flaco... La Imagen del toro como símbolo e la Crisis de España en los medios Internacionales*. Ikonografinen analyysi. Madrid: Real Instituto Elcano, Observatorio Imagen de España. <https://media.realinstitutoelcano.org/wp-content/uploads/2013/02/ome9-2013-moran-imagen-toro-espana-medios-crisis.pdf>.

Vakimo, Sinikka. 2010. Periaatteista eettiseen toimijuuteen – tutkimusetiikka kulttuurintutkimuksessa. Teoksessa *Vaeltavat metodit*. Toimittaneet Jyrki Pöysä, Helmi Järviluoma ja Sinikka Vakimo. 79–113. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura.

Veivo, Harri ja Tomi Huttunen. 1999. *Semiotiikka: Merkeistä mieleen ja kulttuuriin*. Helsinki: Edita.

Liitteet

Liite 1. Härän luuranko Espanjan lipussa

Liite 2. Härkä polvillaan The Economist-lehden kanssa

Liite 3. Spain ilman s-kirjainta Courier-lehden kanssa

Liite 4. Katalonian aasi

Liite 5. Esimerkki lisensoidusta *TORO*-merkin tuotteesta

Liite 6. Toro de Osborne maalattuna Palestiinan lipun väreillä

